

Skandinaver på hebreiska

DE MODERNA skandinaviska litteraturen anser jag vara en av världens mest betydelsefulla kulturfaktorer, och vi skulle göra oss själva en stor tjänst om vi i Israel ökade kunskaperna om de nordiska författarna och minskade den anglosachsiska, framför allt den amerikanska litteraturens inflytande på vår kultur.

Det är den 27-årige israeliske skriftställaren *Itamar Even-Zohar* som säger detta. Han har gjort en betydande språklig och litterär insats för att introducera den skandinaviska litteraturen i Israel. Nu skall han i dagarna börja studier i Skandinavien. Han är den ende israelen som har så ingående kunskaper om Nordens litteratur och språk, att han har kunnat välja och översätta skandinavisk litteratur till hebreiska.

I början av augusti anträder Even-Zohar en nordisk odyssey, som han hoppas så småningom skall resultera i en doktorsavhandling i skandinavisk litteratur. Hans stora dröm är att något av Israels universitet skall få en professur i ämnet; i så fall vore han självskriven till befattningen. Han håller just på att avlägga en fil mag i litteratur vid det hebreiska universitet i Jerusalem samtidigt som han undervisar i litteratur på ett gymnasium i Tel Aviv och skriver noveller och kritik i litterära tidskrifter.

Först skall han uppehålla sig en vecka i Danmark i sällskap med sin fru och sina båda små barn, en pojke på fem år och en flicka på två, och sedan fortsätter han till Oslo, där han som norsk statsstipendiat nästa läsår skall studera skandinavisk litteratur vid Oslo universitet. Han hoppas att därefter kunna fortsätta sina studier antingen i Köpenhamn, Lund eller Uppsala.

ITAMAR EVEN-ZOHAR, som är född i Tel Aviv och alltså tillhör andra generationen i Israel, blev redan i sin barndom intresserad av nordisk litteratur. Han hade läst t ex Selma Lagerlöf och gjort översättningar till hebreiskan från tyskan och ryskan. Med åren växte hans intresse för Norden och dess litteratur, och som ung student började han läsa skandinaviska författare på franska, engelska och esperanto. Men han insåg snart att han måste lära sig något nordiskt språk om

Itamar Even-Zohar har själv lärt sig de skandinaviska språken

han skulle komma någon vart.

Någon undervisning i språken kunde han inte få i Israel, men ändå lyckades han lära sig "skandinaviska" på bara två år — utan att någonsin ha satt sin fot i Norden och uteslutande genom självstudier. Han skaffade sig boken "Teach Yourself Swedish", och när han hade lärt sig svenska, fortsatte han med norska, danska och t o m färöiska.

Därefter skaffade han sig böcker och läste bortåt 90 skandinaviska novellsamlingar för att ge ut en antologi på hebreiska över samtida nordiska författare. Under detta arbete brevväxlade han med skandinaviska litteraturreporter såsom norrmannen Philip Houm, dansken Peter P. Rohde och svensken Artur Lundkvist om valet av författare och noveller till antologin.

Even-Zohar fattade emellertid själv de definitiva avgörandena. De skandinaviska noveller han presenterar är högt ansedda, men som alltid i antologier kan valet av författare diskuteras. Han avvisar emellertid i förväg kritiken genom att framhålla att hans urval har varit helt subjektivt.

38 NOVELLER är med i hans antologi "Skandinaviska historier", och av dessa är flera av samma författare. Boken har utgetts av förlaget "Am Hasefer" och novellerna är direkt översatta från de skandinaviska språken till hebreiskan. Antologin är en imponerande volym som täcker tiden från tjugotalet till våra dagar. Sverige dominerar med 14 författare (Pär Lagerkvist, Eyvind Johnson, Harry Martinson, Moa Martinson, Artur Lundkvist, Thorsten Jonsson, Tage Aurell, Sivar Arnér, Lars Ahlin, Lars Gyllensten, Lars Göransson, Willy

Kyrklund, Margareta Ekström och Per Olof Sundman), därefter kommer Norge med nio (Sigurd Hoel, Cora Sandel, Tarjei Vesaas, Aksel Sandemose, Johan Borgen, Nils Johan Ruud, Arneur Omre, Torborg Nedreaas och Synnøve Christensen), Danmark också med nio (Karen Blixen, H. C. Branner, William Heinesen, Martin A. Hansen, Poul Ørum, Villy Sørensen, Frank Jæger, Cecil Bødker och Sven Holm) och Färöarna med en: Hedin Brù.

Boken mottogs positivt av den israeliska pressen och allmänheten, och i skandinaviska kretsar väckte den en sådan förtjusning att Danmarks, Norges och Sveriges ambassadörer reste från Tel Aviv till Jerusalem för att hylla Even-Zohar vid en tillställning.

Den unge israelen har intervjuats två gånger i Sveriges radio, där hans på egen hand inlärdä svenska inte har kunnat undgå att väcka uppmärksamhet.

Itamar Even-Zohar motiverar sitt intresse för skandinavisk litteratur med följande ord:

— Jag tror att skandinaverna i allmänhet inte sätter sin litteratur tillräckligt högt. Man tycks tro att det bara är de stora länderna som har en betydande kultur. Just för att jag är född i Israel och har vuxit upp med hebreiska som enda språk vet jag, att en betydande kultur kan skapas också av ett litet folk. De senaste årens skandinaviska litteratur kan helt måta sig med vad som skrivits på andra europeiska språk. Om flera kände till danskan, norskan och svenskan skulle litteraturen på dessa språk kunna påverka andra länders litteratur och kanske bli en avantgardeföreteelse i europeisk litteratur.

RICHARD OESTERMANN